

Cynllunio ar gyfer y Dyfodol?

Adolygiad o gymorth gwasanaeth Rheoli
Cynllunio a Datblygu yng Nghyngor Sir
Ddinbych

Gorffennaf 2026

Rydym wedi paratoi a chyhoeddi hyn o dan Adran 17(2)(d) o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004. Gallai lywio hefyd y broses o adrodd o dan Adran 15(3) o Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

© Archwilydd Cyffredinol Cymru 2026

Cewch aildddefnyddio'r cyhoeddiad hwn (heb gynnwys logos ac eithrio fel rhan annatod o'r ddogfen) yn rhad ac am ddim mewn unrhyw fformat neu gyfrwng.

Os ydych yn ei aildddefnyddio, rhaid i'ch aildddefnydd fod yn gywir ac ni ddylai fod mewn cyd-destun sy'n gamarweiniol. Rhaid cydnabod y deunydd fel hawlfraint Archwilydd Cyffredinol Cymru ac mae'n rhaid i chi roi teitl y cyhoeddiad hwn. Lle'r ydym wedi nodi unrhyw ddeunydd hawlfraint trydydd parti, bydd angen i chi gael caniatâd gan ddeiliaid yr hawlfraint dan sylw cyn ei aildddefnyddio.

Os oes angen cymorth arnoch gyda'r ddogfen hon

Os hoffech ragor o wybodaeth, neu os oes angen unrhyw un o'n cyhoeddiadau arnoch mewn fformat neu iaith arall:

- ffoniwch ni ar 029 2032 0500
- e-bostiwch ni: post@archwilio.cymru

Cewch ddefnyddio'r Gymraeg neu'r Saesneg pan fyddwch yn cysylltu â ni – byddwn yn ymateb yn yr iaith yr ydych yn ei defnyddio.

Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

This document is also available in English.

Mae Archwilio Cymru yn dilyn y safonau archwilio perfformiad rhyngwladol a gyhoeddwyd gan Sefydliad Rhyngwladol y Goruchaf Sefydliadau Archwilio (INTOSAI).

Cynnwys

Ciplun archwiliad	4
Ffeithiau a ffigurau allweddol	7
Ein canfyddiadau	8
Argymhellion	12
Atodiadau	14
1 Ynglŷn â'n gwaith	15

Ciplun archwiliad

Yr hyn yr oeddem yn edrych arno

- 1 Gwnaethom edrych ar sut mae Cyngor Sir Ddinbych (y Cyngor) yn cefnogi'r Gwasanaeth Rheoli Cynllunio a Datblygu (y Gwasanaeth Cynllunio) i weithredu'n effeithiol ac yn effeithlon ac i gyfrannu at amcanion strategol hirdymor y Cyngor.
- 2 Roedd yr archwiliad hwn yn canolbwyntio ar y Gwasanaeth Rheoli Cynllunio a Datblygu sy'n cynnwys y tîm Rheoli Datblygu, y tîm Polisi Cynllunio Strategol, a'r tîm Cydymffurfio. Nid ydym yn edrych ar reolaeth strategol ehangach y Cyngor nac ar benderfyniadau cynllunio unigol.
- 3 Mae ein gwaith yn canolbwyntio ar ddarparu sicrwydd a helpu i wella'r modd y mae'r Cyngor yn cefnogi'r Gwasanaeth Cynllunio yn y tymor canolig i'r hirdymor. Rydym yn cydnabod bod rhai pethau sy'n effeithio ar hyn y tu allan i reolaeth y Cyngor. Mae hyn yn cynnwys lefel y ceisiadau cynllunio y mae'n eu derbyn, a phenderfyniadau ledled Cymru megis y parc cenedlaethol arfaethedig. Mae'r cyd-destun anodd yn golygu ei bod yn bwysig cynllunio ar gyfer gwahanol senarios a bod yn glir ynghylch y dewisiadau sydd ar gael.

Pam mae hyn yn bwysig

- 4 Mae gwasanaeth cynllunio yn chwarae swyddogaeth allweddol wrth lunio cymunedau cynaliadwy wedi eu cynllunio'n dda drwy arwain datblygiadau yn unol â blaenoriaethau lleol. Mae'n ychwanegu gwerth drwy alluogi twf sy'n cefnogi cyfleoedd economaidd, yn diogelu'r amgylchedd, ac yn gwella ansawdd bywyd preswylwyr. Mae swyddogaeth gynllunio gref hefyd yn helpu'r Cyngor i wneud y defnydd gorau o'i adnoddau drwy gyfeirio buddsoddiadau at y lleoedd iawn ar yr adeg iawn. Mae hyn yn cynnwys ysgrifennu Cynllun Datblygu Lleol (CDLI) a pholisïau sy'n nodi'r math o ddatblygiad sy'n addas mewn gwahanol rannau o'r sir.
- 5 Mae'r Sector Cyhoeddus yn parhau i wynebu heriau ariannol sylweddol yn ogystal â gofynion cynyddol a gofynion cymhleth ar wasanaethau. Mae'r Cyngor dan bwysau i ddiwallu anghenion y gymuned ag adnoddau cyfyngedig ac ansicr. Mae optimeiddio'r defnydd o adnoddau yn her sylweddol ac mae'n golygu bod yn rhaid i'r Cyngor gydbwysu gwahanol ffactorau i sicrhau ei fod yn gwneud y defnydd gorau o arian cyhoeddus. Mae hyn yn gwneud dealltwriaeth glir o'r heriau sy'n wynebu'r Gwasanaeth Cynllunio ac yn adolygu'r canlyniadau a grëwyd, sy'n hanfodol i ddangos bod y Cyngor yn cyflawni gwerth am arian.

Yr hyn a ganfuwyd gennym

- 6 Mae cysondeb clir rhwng amcanion y Cyngor ac amcanion y Gwasanaeth Cynllunio yn y tymor byr. Mae'r cysondeb hwn yn anoddach ei ddangos yn yr hirdymor, yn rhannol oherwydd y Cynllun Datblygu Lleol sydd wedi dod i ben. Gallai'r Cyngor gryfhau'r broses o fonitro canlyniadau â thargedau cliriach a data cyflawn. Mae cyfle hefyd i'r Gwasanaeth wneud cyfathrebu ynghylch ei anghenion staffio a'i adnoddau ariannol yn gliriach ac yn fwy cyson.

Yr hyn a argymhellir gennym

- 7 Rydym wedi gwneud tri argymhelliad. Mae'r cyntaf yn canolbwyntio ar sut y mae'r Gwasanaeth Cynllunio yn cyfathrebu ei ofynion adnoddau i'r Cyngor. Mae'r ail yn canolbwyntio ar ddeall gwir gost y Cynllun Datblygu Lleol. Mae'r trydydd yn tynnu sylw at yr angen i fonitro ac adrodd data yn llwyr ac mewn modd amserol.

Ffeithiau a ffigurau allweddol

Dyddiad gorffen arfaethedig y Cynllun Datblygu Lleol.

Cronfa wrth gefn bwrpasol i gwblhau'r Cynllun Datblygu Lleol £148,000.

Ein canfyddiadau

Dim ond yn rhannol y gall y Cyngor ddangos bod y Gwasanaeth Cynllunio yn helpu i gefnogi ei amcanion llesiant

- 8 Mae amcanion tymor byr y Cyngor wedi eu cysylltu'n glir â dogfennau allweddol yn y Gwasanaeth Cynllunio. Mae nodau y Gwasanaeth Cynllunio yn ymddangos yng Nghynllun Corfforaethol 2022-2027 a dogfennau allweddol eraill, megis Strategaeth Economaidd 2025-2026. Mae cynllun gwasanaeth 2025-2026 hefyd yn gydnaws ag amcanion corfforaethol ehangach y Cyngor. Dangosodd y staff ddealltwriaeth drylwyr hefyd o sut y mae eu gwaith yn cefnogi nodau ehangach y Cyngor. Mae hyn yn helpu i sicrhau bod y Gwasanaeth Cynllunio yn cefnogi'r Cyngor i gyflawni ei nodau llesiant.
- 9 Fodd bynnag, gellid gwella'r broses o ymgymryd â chynllunio hirdymor drwy ddiweddarau'r Cynllun Datblygu Lleol (CDLI). Pan gafodd ei fabwysiadu, disgwyliid i'r CDLI gael ei ddefnyddio tan 2021, fodd bynnag, mae'n dal i gael ei ddefnyddio oherwydd nad oes dim byd wedi ei gynhyrchu i'w ddisodli. Heb ymgorffori adolygiad diweddarach, mae risg nad yw penderfyniadau cynllunio yn cefnogi nodau ehangach y Cyngor yn llawn. Gall hyn ei gwneud yn anoddach cyflawni datblygu cynaliadwy ar y cyd a phenderfynu ar y ffordd orau o ddefnyddio adnoddau.

Mae gan y Gwasanaeth Cynllunio swyddogaethau a chyfrifoldebau sydd wedi eu diffinio'n glir; fodd bynnag, mae'r hyfforddiant rheolaidd sy'n helpu i'w hymgorffori nhw wedi dod i ben

- 10 Mae protocolau clir ar waith i helpu i gefnogi aelodau y pwyllgor cynllunio i gyflawni eu swyddogaethau a'u cyfrifoldebau. Er enghraifft, mae cylch gorchwyl y grŵp cynllunio strategol yn amlinellu nodau ac amserlenni clir yn ogystal â'r fframwaith adrodd. Er mai yn 2019 y diweddarwyd hyn ddiwethaf, mae'r amcanion craidd yn briodol. Mae protocolau manwl yn helpu i sicrhau bod aelodau'n deall yn glir ac yn gallu cyflawni eu dyletswyddau wrth gefnogi'r Cyngor.
- 11 Mae hyfforddiant ar gyfer aelodau ar waith, gan gynnwys hyfforddiant cynefino drwy adolygu dogfennau. Fodd bynnag, *ad hoc* yw'r hyfforddiant parhaus ac mae bylchau yn y dystiolaeth a gofnodir. Nid yw hyfforddiant ffurfiol bob dwy flynedd yn unol â phrotocol y Cyngor wedi bod ar waith ers mis Tachwedd 2022. Mae'r Cyngor eisoes yn ymwybodol o hyn ac mae'r pennaeth gwasanaeth yn bwriadu ailgyflwyno'r strwythur hyfforddi rheolaidd o fis Ebrill 2026. Mae hyfforddiant rheolaidd yn helpu i sicrhau bod y pwyllgor cynllunio yn parhau i gefnogi'r Cyngor a phreswylwyr. Mae hyfforddiant cyfredol yn enwedig o bwysig ar gyfer materion sy'n dod i'r amlwg megis gwydnwch amgylcheddol a phrosiectau cenedlaethol.

Mae bylchau ac anghysondeb yn y modd y mae'r Cyngor yn cynllunio ac yn rheoli adnoddau y Gwasanaeth Cynllunio

- 12 Mae dull presennol y Cyngor o ofyn am staff ychwanegol ar gyfer y tîm cynllunio yn anghyson ac yn adweithiol. Mae pob un o'r tri thîm allweddol yn ceisio mynd i'r afael â phrinder staff drwy wahanol ddulliau. Mae oedi wrth gymeradwyo achosion busnes mewn hinsawdd economaidd sy'n heriol hefyd wedi arwain at fylchau mewn swyddi allweddol. Gall y diffyg mewn capasiti gweithredol a strategol yn y gwasanaeth rwystro goruchwyliaeth strategol yn sylweddol a chynyddu'r pwysau ar y gweithlu. Er ein bod yn cydnabod bod tri thîm gwahanol yn y gwasanaeth cynllunio, byddai creu darlun cyfredol a chynhwysfawr o'r anghenion staffio ar gyfer y gwasanaeth yn ei gyfanrwydd yn helpu i gefnogi gwasanaeth sy'n fwy gwydn a chynaliadwy.
- 13 Nid yw'r Cyngor wedi asesu ei ofynion adnoddau yn llawn er wyn datblygu'r iteriad nesaf o'i Gynllun Datblygu Lleol (CDLI). Ystyrir bod cronfa wrth gefn presennol yr adran gynllunio, sef £148,000, yn annigonol, ond nid yw'r gwir gost wedi ei hasesu. Mae'r tîm cynllunio hefyd o'r farn bod angen capasiti staff ychwanegol arnynt i gwblhau'r broses. Rydym yn deall bod llawer o ffactorau allanol, megis y penderfyniad parc cenedlaethol a fydd yn effeithio ar y broses o gwblhau'r CDLI, fodd bynnag, mae CDLI cyfredol yn hanfodol i sicrhau bod y Gwasanaeth Cynllunio yn gydnaws ag amcanion corfforaethol y Cyngor. Mae asesiad clir a thryloyw o'r gofynion adnoddau yn hanfodol ar gyfer cynllunio strategol effeithiol a phennu cyllideb realistig.
- 14 Mae data ariannol yn cael eu monitro gan y Gwasanaeth Cynllunio ac fe'u cyflwynir i'r tîm rheoli corfforaethol bob chwarter. Gwnaethom adolygu adroddiadau chwarterol hyd at ddiwedd mis Rhagfyr 2025 ac roedd yr wybodaeth yn gyflawn, gan ddangos gorwariant o £168,000 o'i gymharu â'r gyllideb. Bydd defnyddio monitro ariannol rheolaidd yn barhaus yn helpu'r Cyngor i wneud penderfyniadau strategol i gefnogi'r Gwasanaeth Cynllunio.

Gallai'r Cyngor wella'r modd y mae'n mesur cynnydd tuag at y canlyniadau arfaethedig yn y Gwasanaeth Cynllunio a Datblygu

- 15 Gallai'r Cyngor wella dangosyddion perfformiad allweddol ar gyfer y Gwasanaeth Cynllunio ymhellach drwy eu gwneud yn rhai "CAMPUS" yn gyson. Mae dangosyddion perfformiad allweddol wedi eu hymgorffori'n glir yn y cynllun gwasanaeth ac maent wedi neilltuo cyfrifoldeb i unigolion allweddol, fodd bynnag, mae rhai dangosyddion nad ydynt yn cynnwys targedau. Mae sicrhau bod dangosyddion perfformiad allweddol yn benodol ac yn fesuradwy yn helpu'r Cyngor i benderfynu a yw'r canlyniadau arfaethedig wedi eu cyflawni ac i fesur eu llwyddiant.
- 16 Mae heriau o hyd wrth gael data monitro allweddol o system IDOX newydd. Mae'r Cyngor yn ymwybodol o'r materion hyn ac mae'n gweithio'n weithredol i'w datrys. Mae cynghorau yn cyflwyno gwybodaeth am berfformiad cynllunio i Lywodraeth Cymru drwy ffurflenni chwarterol.¹ Mae Llywodraeth Cymru yn defnyddio'r wybodaeth hon i ddadansoddi ansawdd a phrydlondeb y penderfyniadau cynllunio. Mae bylchau data ar gyfer blynyddoedd ariannol 2023-24 a 2024-25 yn ffurflenni monitro chwarterol y Cyngor. Gwelsom enghraifft lle'r oedd ffigurau ar gyfer y ceisiadau cynllunio a gwblhawyd yn brydlon ar goll ar gyfer 2024-25. Mae cael mynediad at ddata monitro cyfredol yn caniatáu i'r Cyngor ddeall yn glir a yw'n darparu gwerth am arian ar draws y Gwasanaeth Cynllunio.

¹ [Arolygon chwarterol rheoli datblygu | LLYW.CYMRU](#)

Argymhellion

- A1** Dylai'r Cyngor weithio gyda'r Gwasanaeth Cynllunio i wneud un achos busnes clir a chynhwysfawr ar gyfer yr anghenion staffio presennol yn yr adran, gan ystyried: **(paragraff 13)**
- 1.1** Effaith bosibl cymorth cyfreithiol pwrpasol.
- 1.2** Gwir gost disodli unrhyw aelodau allweddol o'r tîm gan gynnwys amser hyfforddi a chostau recriwtio.
- 1.3** Roedd y trawswasanaeth yn disgwyl canlyniadau yr achos busnes arfaethedig. Gellir defnyddio arferion da mewnol i gefnogi hyn.
- A2** Dylai'r Cyngor gynllunio sut y bydd yn darparu adnoddau ar gyfer yr iteriad nesaf o'r Cynllun Datblygu Lleol, gan ymgorffori: **(paragraff 14)**
- 2.1** cerrig milltir allweddol gan gynnwys y dyddiad cwblhau arfaethedig
- 2.2** rhagdybiaethau yn seiliedig ar yr wybodaeth orau sydd ar gael ar y pryd
- 2.3** cynllunio senarios lle mae meysydd o ansicrwydd sylweddol o hyd
- 2.4** amcangyfrif clir o'r gost lawn yn seiliedig ar yr uchod.

A3 Dylai'r Cyngor flaenoriaethu mynediad at ddata monitro ac adrodd arnynt, er mwyn penderfynu'n glir a yw'n cyflawni gwerth am arian o'r Gwasanaeth Cynllunio ac yn bodloni ei ddisgwyliadau o ran adrodd i Lywodraeth Cymru (**paragraffau 16 a 17**). Dylai hyn gynnwys:

3.1 parhau i weithio gydag IDOX i ddatrys materion mynediad data a darparu hyfforddiant priodol i'r staff

3.2 diweddarau dangosyddion perfformiad allweddol ar gyfer y Gwasanaeth Cynllunio i sicrhau eu bod yn rhai "CAMPUS".

Atodiadau

1 Ynglŷn â'n gwaith

Cwmpas yr archwiliad

Gwnaethom edrych ar sut y mae'r Cyngor yn cefnogi'r Gwasanaeth Cynllunio i gyflawni gwerth am arian wrth ddefnyddio ei adnoddau. Roedd hyn yn cynnwys bod â swyddogaethau a chyfrifoldebau clir ar gyfer y gwasanaeth, sut y mae'r Cyngor yn deall gofynion adnoddau y tîm cynllunio a sut y mae canlyniadau perfformiad y gwasanaeth yn cael eu monitro. Gwnaethom edrych ar y trefniadau sydd ar waith ar gyfer blwyddyn ariannol 2025-26.

Nid ydym yn edrych ar reolaeth strategol ehangach y Cyngor nac ar benderfyniadau cynllunio unigol.

Cwestiynau a meini prawf archwilio

Cwestiynau

Daethom i'n casgliadau ynghylch sut y mae'r Cyngor yn cefnogi'r Gwasanaeth Cynllunio i gyflawni gwerth am arian drwy ateb pedwar cwestiwn allweddol:

- A all y Cyngor ddangos bod y Gwasanaeth Cynllunio yn alluogwr allweddol i gefnogi'r nod o gyflawni amcanion llesiant y Cyngor?
- A oes gan y Gwasanaeth Cynllunio swyddogaethau a chyfrifoldebau sydd wedi eu diffinio'n glir i danategu'r cyflawniad gweithredol?
- A oes gan y Cyngor drefniadau i gynllunio a rheoli adnoddau ei Wasanaeth Cynllunio?
- A yw'r Cyngor yn rheoli perfformiad y Gwasanaeth Cynllunio?

Meini prawf

Rydym yn defnyddio'r meini prawf archwilio i'n helpu i ateb ein cwestiynau ar drefniadau yr Awdurdod. Maent yn ein helpu i ddeall sut y dylai neu sut allai trefniadau edrych yn eu cyd-destun. Mae gwaith y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth a'n gwybodaeth gronnol wedi siapio eu datblygiad.

Dulliau

Mae ein canfyddiadau yn seiliedig ar adolygiadau dogfennau, arsylwadau cyfarfodydd, a chyfweliadau gyda swyddogion allweddol.

Amdanom ni

Mae Archwilydd Cyffredinol Cymru yn annibynnol ar Lywodraeth Cymru a'r Senedd. Swyddogaeth yr Archwilydd Cyffredinol yw archwilio ac adrodd cyfrifon Llywodraeth Cymru, y GIG yng Nghymru a chyrff cyhoeddus cysylltiedig eraill, ynghyd â chyfrifon cynghorau a chyrff llywodraeth lleol eraill. Mae'r Archwilydd Cyffredinol hefyd yn adrodd defnydd y sefydliadau hyn o adnoddau ac yn awgrymu ffyrdd y gallant wella.

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn cyflawni ei waith â chymorth staff ac adnoddau eraill gan Swyddfa Archwilio Cymru, sef corff a sefydlwyd i gefnogi, cynghori a monitro gwaith yr Archwilydd Cyffredinol.

Archwilio Cymru yw term ambarél Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru. Mae'r rhain yn endidau cyfreithiol ar wahân ac mae ganddynt swyddogaethau gwahanol a amlinellir uchod. Nid yw Archwilio Cymru ei hun yn endid cyfreithiol.

Archwilio Cymru

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru

Gwefan: www.archwilio.cymru

Rydym yn croesawu gohebiaeth a
galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg.

We welcome correspondence and
telephone calls in Welsh and English.